

KDO IZ MENE POJE:

LJUDJE, LJUDJE, LJUDJE...

LISTI

Uredil kulturno-umetniški klub TONE ČUFAR

Številka 14/III

Jesenice, december 1973

Lovro Kuhar — Prežihov Voranc

Na koncu našega polja je bila grda, temačna globača, ki so ji rekli Pekel. Bila je podobna globokemu kotlu, obdana od treh strani s strmimi bregovi, le na eni strani je imela žrelo, ki pa se je izgubljal v črno, skrivnostno lesovje. Bregovi so bili porastli z zanikrnim grmovjem, s črešmigo, z gabrovjem, s trnovjem, pasjo češnjo in podobno navlako. Med grmovjem je rastla še zaniknejša trava, porabna le za ovčjo krmo. Tam si našel vresje, praprot, divjo in pravo, rabuželj, čmeriko in podobnega zlomka. Pekel je bil tako pust in neprijazen, da se je človeku, ki je stopil vanj, nehote stisnilo srce. Edino, kar je bilo v njem živega, je bil studenec, ki je izviril prav na njegovem dnu izpod mahovnatih skal ter po kratki vijugasti dragici izginjal skozi temno žrelo v svet. Njegovo žuborenje je polnilo kotel prav gor do robov. Povrh je šum studenčevih vod udarjal še iz gozdnatega žrela nazaj in se kopičil v globači. Ta neprestani šum je delal kraj še skrivnostnejši, kakor je bil že po sami legi.

Na prvi pogled bi se zdelo, da je ta kraj popolnoma nekoristen in da je za očetovo najemščino čisto odveč. Koristi od Pekla res nismo imeli posebne, vendar se je tu in tam dobil iz njega kak voz letne stelje. Kadar je oče potreboval les za cepce ali les za grablje, potem je šel ponj v Pekel. Gabrovina za cepce ali pa češmiga za grabeljske zobe je bila v Peklu tako žilavo raščena kakor nikjer drugje.

Največ dobička je bilo tam s pašo. Trava v Peklu sicer ni bila kdo ve kako bohotna, bila pa je menda posebno sočna, ker jo je živina v tej globači le prerada mulila.

Večji del današnje številke LISTOV smo namenili mladim bralcem kot novoletno čestitko kulturno-umetniškega kluba Tone Čufar.

V 14. številki LISTOV sodelujejo: Valentin CUNDRIC, Marjan ČUFAR, Benjamin GRACER, Ivan JAN, Miha KLINAR, Andrej KOKOT, Lovro Kuhar — Prežihov Voranc, Dominik MAJETIC, A. MEŽAN, Leda STOCICA, Črtomir ŠINKOVEC, Slavko TARMAN in Zlato VOGRIC. Slike so prispevali učenci posebne osnovne šole Jesenice.

V zadnji 13. številki LISTOV je pri pesniku Izeta Sarajliča izpadlo ime Benjamina Gracerja, ki je pesmi prevedel in napisal uvod.

V isti številki je v sestavku Janeza Menarta O Slovenski pesniški »mafiji« izpadlo besedilo: »Odlomki iz prvega Menartovega pisma v Pibernikovem zapisu Razmerja v sodobni slovenski poeziji VII. Objavljamo z dovoljenjem Janeza Menarta.«

Solzice

Jaz sem se tega kraja bal, odkar sem se začel zavedati svojega bitja. Tega je bilo predvsem krivo njegovo ime. O Peklu sem čul govoriti starše, ki so me učili prvih krščanskih resnic, o peklu sem slišal pripovedovati v cerkvi, ko sem začel hoditi tja in se držal matere za janko. Vsa slika pravega pekla v moji mladostni domišljiji je odlično ustrezala našemu domačemu Peklu, manjkal je samo večji ogenj na njegovem dnu. Mislil pa sem si, da je naša globača vsaj kako preddverje pravega pekla, v katerega vodijo tajna vrata bodisi na dnu skrivnostne globače, bodisi skozi žrelo gozdnate stene. Vselej sem se z grozo približeval temu kraju in urno bežal v stran, kakor hitro sem mogel.

Menda še nisem bil star šest let, ko mi je oče nekega dne ukazal, naj ženem past v Pekel. Bila je to zame strašna naloga, kajti dotihmal še nikdar nisem bil sam tam. Takoj me je začel siliti jok. Videč to, se je oče značilno zarežal ter me nagnal rekoč:

»Saj v tem peklu ni hudičev. Alo, na pašo!«

Materi pa sem se zasmilil ter me je začela tešiti:

»Lej, pekla se pa le boji,« je rekla očetu.

Kljub temu pa ni bilo usmiljenja. Obotavljajoč se, kar se je dalo, sem se s čredo bližal groznemu kraju. Poskušal sem pridržati živino gori na robovju, vendar brez uspeha; živina se je kmalu izgubila v globačo. Le nerad sem se spustil za njo, boječ se, da se brez mene ne bi zmotala skozi žrelo in se mi izgubila.

Z veliko tesnobo v srcu sem čepel na dnu Pekla in si nisem upal niti dobro ozreti okrog sebe. Šum, ki je napolnjeval globačo,

se mi je zdel pošasten. Nobena reč me ni mogla razvedriti in celo studenec, ki sem jih vse, kar jih je bilo pri nas, tako rad imel, in kjer sem zmerom delal jezove in mline, me ni mogel pritegniti. Vedno bolj sem nemel, potem pa nisem mogel več vzdržati in sem jokajoč začel bežati iz globače. Tudi na robu mi ni bilo obstanka in ves solzan sem bežal tja po polju, kjer sta oče in mati orala.

»Kaj pa se ti je zgodilo?« se je začudil oče.

»Živino sem izgubil, vso živino...«

Očetu se je zasenčil obraz, nato pa je dobrohotno zamahnil z roko in dejal:

»Ne bo tako hudo, ne. Greva pogledat.«

Težko in z nemirno vestjo sem se vlekel za očetom proti Peklu. Na robu, od koder je bilo videti vso globačo, je oče presenečen obstal, kajti na mah je uzrl vso živino na dnu. Začel jo je vpricho mene šteti.

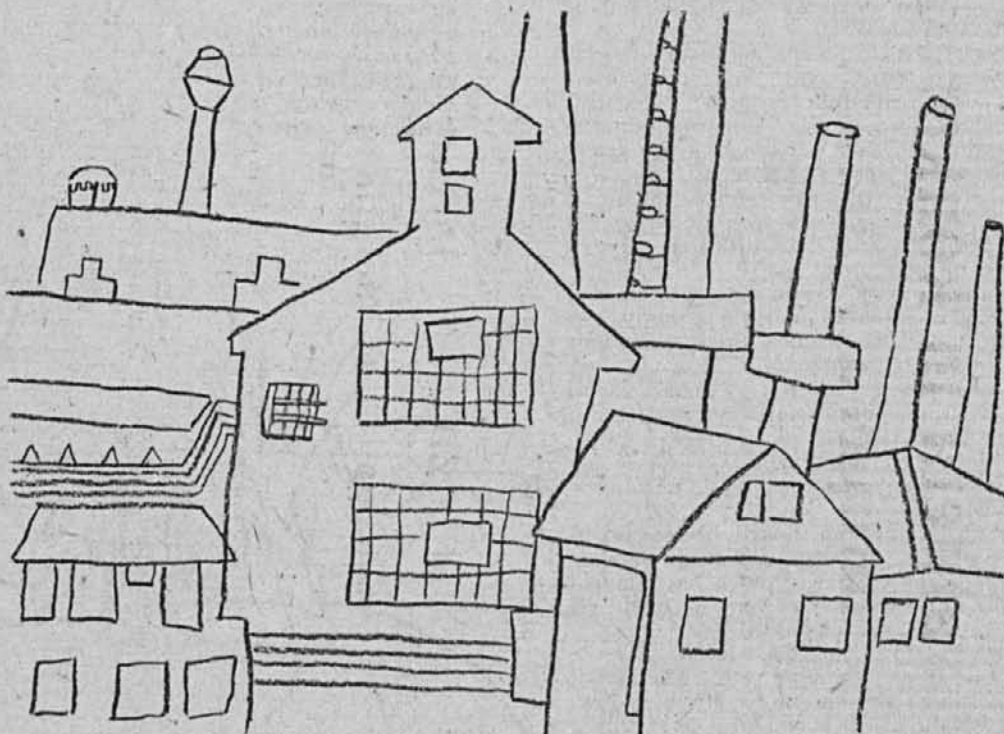
»Ena, dve, tri... devet...« Vseh devet glav se je mirno paslo tam doli.

»Kaj pa sanjariš, fant?« se je zavzel oče. Ta hip pa je že tudi spregledal vzrok moje laži, se shudobil, me prijel za lase in me porinil čez rob, da sem se skotalil po bregu.

»Če se boš lagal, boš res prišel v peklo!«

Zadnje očetove besede sem komaj slišal, potem me je zopet zajela grozna tesnoba. Nekaj časa sem tulil, dokler se mi solze niso posušile. Še dolgo pa me je mikalo po celem životu in umiriti se nikakor nisem mogel. Skozi zatekle oči sem videl, kako živina dviga glave in me vsa začudena opazuje. Poleg strahu me je pekla tudi laž, pri kateri me je oče zalotil. Ves siromašen, obupan in z utripajočim srcem sem čakal konca paše. Še preden se je začelo večeriti, sem začel goniti živino iz globače gor na rob, kjer sem jo pasel, dokler niso začele večerne sence legati na mračno dno Pekla.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Autor Emil Mulalič, 4. r. posebne osnovne šole Jesenice

Solzice

(Nadaljevanje s 1. strani)

Domov sem prišel ves objokan in ves pretresen. Oče se je smejal, toda mati je rekla:

»V Pekel pa ga ne goni več past, je še premlad in lahko dobi kak pristrak.«

In res me v Pekel niso več silili past. Groza pred tem krajem pa me je še zmerom navdajala.

Nekega sobotnega večera, ko sta oče in mati sedela na hišnem pragu in strmela v jasno, dišečo vigredno noč, je mati vzdihnila:

»Oh, kako rada bi nesla jutri v cerkev solzice, pa jih nikjer več ni.«

»Za solzice je pa letos že pozno. Če jih v Peklu ni, jih nikjer več ni,« je odvrnil oče čez nekaj časa.

Ob besedi Pekel me je spet streslo in komaj sem čakal, da smo vstali, zaklenili hišo in šli spat. Ponoči dolgo nisem mogel zaspati, ker mi je neprestano silil ta strašen kraj pred oči. Nekje v globini srca pa mi je odmeval tudi materin vzdih o solzicah. Solzice in Pekel — kako čudne stvari so to. Solzice sem imel neznansko rad in sem za njimi pretaknil vse robovje okrog domačije. Le v Peklu nisem vedel zanje.

Prihodnje jutro sem se zbudil zgodaj. Med spanjem sem se menda znojil, ker sem bil še zjutraj malo rosen. Moje jutranje opravilo je bila paša. Vsako jutro so me morali buditi in metati iz postelje. Tisto jutro pa sem vstal sam in po prstih odšel iz hiše. Oče in mati sta še spala. Bila je nedelja.

Kakor omotičen sem obstal na dvorišču. Bil sem poln neke čudne, sladke dolžnosti, čeprav se tega nisem zavedal. Zunaj je vstajalo pomladansko jutro. Čas je prehajal že v poletje. Za daljnim Pohorjem je žarela velika škrlatna zarja in vsak čas se je moralo prikazati sonce. Vrh Pece ga je že videl, ker je bil ves oblit s škrlatno barvo. Trata, drevje in grmovje je bilo oblito z roso, ki se je le še bledikasto svetlikala in čakala, da jo skorajšnji sončni žarki napolnijo z biseri jutranjega zlata. Koprenasto ozračje je dihlo počasi, kot da bi narava vzdigovala veliko breme.

Nenadoma me je čudna sila dvignila z mesta, kjer sem stal, in začel sem leteti čez polje proti Peklu. Dospel sem na rob Pekla in se zgrozil pred mračno jamo, videti pa je nisem hotel, zato sem se z zaprtimi očmi spustil čez rob na dno Pekla, sluteč tam doli ob skalah skrite solzice. Šele ko sem bil spodaj sem odprl oči.

Našel sem cele šope dehtečih solzic in jih začel hlastno trgati. Pri tem si nisem upal ozreti nikamor drugam. Poln neke svete tesnobe sem slišal šumenje studenca in njegov grozovit odmev, ki je v jutranji tihoti bil še silnejši kakor po navadi. S polnim naročjem solzic sem se zagnal iz Pekla in v eni sapi bežal proti domu, kamor sem prihlačal prav v trenutku, ko je mati stopila na hišni prag.

Ta trenutek je daljino sonce poslalo svoj prvi sončni žarek na dvorišče in po njem se je razlila prelepa svetloba. Sredi te svetlobe je stala mati, prečudno lepa in vsa ožarjena, kakor prikazen iz nebes. Planil sem prednjo s polnim naročjem cvetlic in ji zmagoslavno zaklical:

»Mati, mati... solzice...«

Topil sem se od same sreče in neizmerne navdušenosti.

Materin obraz je pokrila blažen smehljaj, presrečna je iztegnila roke za solzicami in jih nesla k licu. Preden pa je mogla vsrkati njih sveži opojni vonj, so njene oči zdrsnile in se povesele name.

»Kaj pa ti je, pobič, da se jočeš...?«

Moje oči so bile polne težkih solz zaradi premaganega strahu, ki pa jih v svojem zmagoslavju nisem čutil. Mati je spoznala mojo veliko žrtev ter me je rahlo in nežno pobožala po laseh.

Zlato Vogrič

Pismo dedku Mrazu

Dragi dedek Mraz!
Ne bom Te prosila
za sanke in smuči,
ne za kotalke in drsalke,
ne želim si sladkarij
in drugih drobnarij.
Prinesi mi, pripelji mi
mamico dobro mojo
tako zelo
mi je dolgčas po njej,
po njenih besedah toplih,
da me potolažijo,
po njenih rokah drobnih,
da me nežno pobožajo.
Če tega ne moreš,
dragi dedek Mraz,
pridi sam k meni v bolnico,
da mi prebereš
novoletno pravljico.

Orglice

Očka mi je kupil
orglice,
orglice vesele.
Kadar sama bom doma,
namesto očku bodo pele,
kadar pa bom žalostna,
z mano bodo zaihtele.

Golobčku

Golobček, ptiček droben moj,
le nikar se me ne boj.
Le nikar se me ne boj,
saj te rada imam,
zato drobtinice ti dam,
zato s tabo kramljam,
da ne boš lačen in sam.
Golobček, ptiček moj,
le nikar se me ne boj.

Bel metuljček

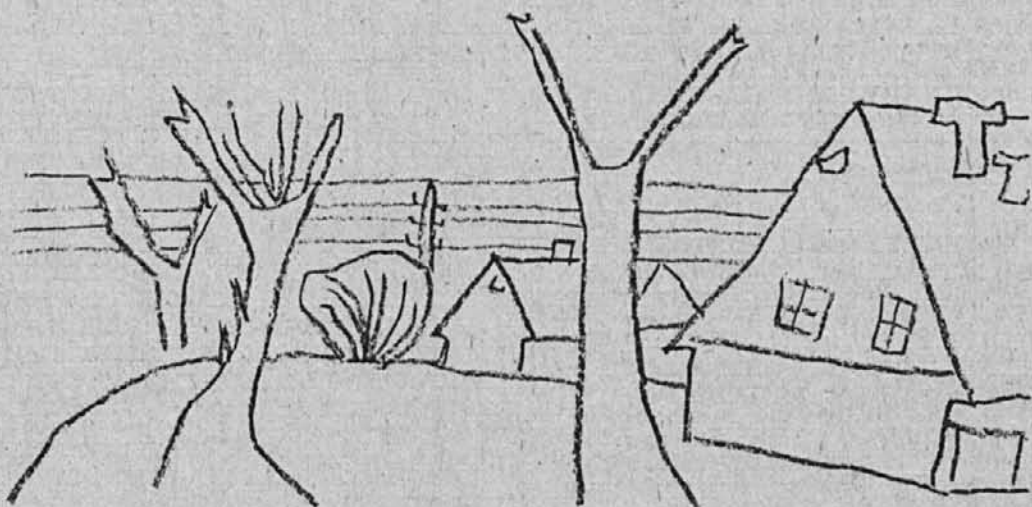
Bel metuljček
se po rožicah pomladnih podi,
zelo, zelo se mu mudi.
Dober dan svoj vsaki zaželi
in se že poslavljati hiti.
Rada bi bila metuljček,
da s cveta bi
na cvet hitela,
rada bi bila bel metuljček,
s krilci očka bi objela.
S krilci nežnimi
bi očka svojega objela.

Barvice

Veliko, veliko pisanih barvic imam,
z njimi že risati znam,
z njimi lepo že risati znam
po belem listu,
še raje po zidu
in mizi packam.
Bele gore narišem,
dva siva oblaka
jadrata po plavem nebu,
sonce rumeno se skriva za njima.
Tračnice črne narišem,
rdeč električni vlak
po njih daleč, daleč hiti,
hišo zeleno z novimi okni in vrati,
pred vrati sta mami in ati.

Sosedov Muri

Sosedov Muri,
ki laja glasno,
že sam odpre duri,
če mu jih ne odpro.
Iz hiše uteče,
nobene ne reče,
k meni priteče.
Tačko mi da,
me s smrkom vohlja,
se z mano igra.
Po pesku se zapodiva,
da sva vsa prašna in siva,
jaz in sosedom Muri,
ki že sam odpre duri.

Janez Vezjak, 3. r. posebne osnovne šole Jesenice

Oholi osel

Pravijo, da je bil osel v davnih časih odličen pevec. Zavaljo tega se je nosil zelo pokonci in bil naverjetno ohol. Zgodilo se pa se je, da so se na bližnjem travniku zbrali konji, sami mladi vranici. In osel, samozavesten kot je bil, se nemudoma pridruži konjem.

Kralj konjev je vprašal:

»Kdo med nami je najlepši?«

Osel se strumno postavi in reče:

»I-a, i-a, i-a!« (To v oslovskem jeziku pomeni: Kajpak, jaz)

»Velja, kakor si rekel,« je dejal konjski kralj. »Poslej veljaš med nami za najlepšega. Toda, kdo je najmočnejši?«

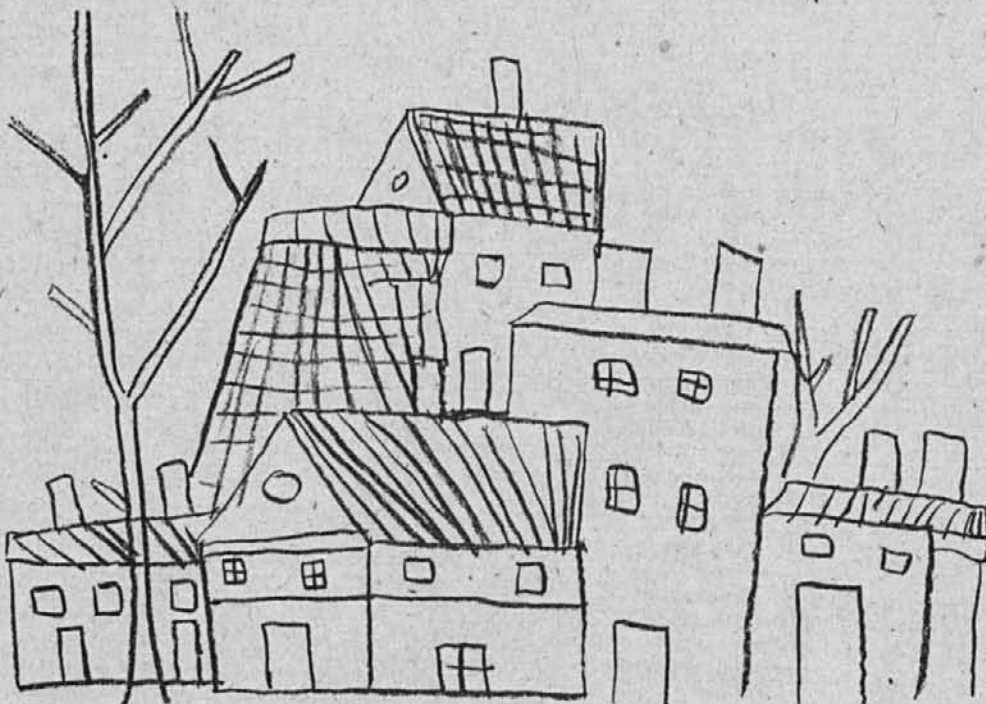
»I-a, i-a, i-a!« se zopet zadere osel še prej, kot je kdo drugi utegnil odpreti usta.

»Dobro!« ježno zahrza kralj konjev. »In kdo je najbolj neumen?«

»I-a, i-a, i-a,« glasno vzklikne osel, boječ se, da ga kdo ne prehit.

Konji so skoraj popokali od smeha. Nesrečni osel pa je od preglasnega kričanja zgubil glas. Poslej ne poje več, le žalostno riga:

»I-a, i-a, i-a!«

Franci Rajtar, 4. r. posebne osnovne šole Jesenice

Valentin Cundrič

Ljudje ne opazijo

Ptice imajo padala,
pa jih skrivajo,
same jih šivajo,
ptice imajo padala.

Ptice imajo čolničke
in veslajo, veslajo, veslajo,
kot samo one znajo,
ptice imajo čolničke.

Jata storamna
ima letečo preprogo.
Ljudje ne opazijo, ne opazijo,
preganjajo žgolečo nadlogo.

Marellica

Marellica
čebelica
v usta bo zletela
cela,
zaplesala,
zabrenčala,
le koščica
bo ostala.

Krava in vol

Krava stoji pri jaslih in muli travo. K njej pride utrjeni vol in pravi:

»Dobro tebi, krava!«

Krava skomigne z uhlji:

»Kako naj mi bo dobro. Trikrat na dan me ljudje pomolzejo.«

»Molzejo že, molzejo,« reče vol. »Mene pa garbajo ves dan, čisto sem lačen in trpim vse živalske muke.«

Krava se začudi.

»Veš, kaj se pravi vlačiti plug po ledini, od zore do mraka!«

»Naredi se bolnega,« svetuje krava.

»Vlezi se na zemljo in stegni vse štiri od sebe. Takega te ne bodo vpregli v plug.«

Vol ne bi bil pravi vol, če ne bi upošteval kravine nasvete. Zjutraj je obležal kot klada, grčal in molel vse štiri od sebe.

»Vol je bolan,« obvesti hlapec gospodarja.

Bilo je sončno jutro kot nalašč za oranje in setev.

»Če je vol bolan, vprezi kravo in vzemi bič.«

Tako je krava ves dan vlačila plug in se do večera do smrti upehala. O mraku se je povešenih uhljev vrnila v hlev.

Vol, mirno prežvekuje, reče kravi:

»Hvala za nasvet ti, ljuba krava. Poslej bom vse življenje bolan!«

»Zdi se mi, vol, da da ne boš mogel dolgo slepiti gospodarja.«

»Zakaj neki?« je radovedil vol.

»Zakaj neki? Slišala sem gospodarja, ki je naročil hlapcu: 'Če bo vol še jutri bolan, ga odpelji v mesnico.'«

Te novice se je vol tako hudo prestrašil, da je naslednje jutro vstal čim so zapeli petelini.

Nosorog

Slišal sem, da nosorog
leta tu okrog,
da tako je moder,
da spuste ga še na oder,
kjer gledalcem se priklanja,
vaje kretanj in momljanja!

Slišal sem, da nosorog
leta tu okrog
tako ubog,
da mu gre na jok.

Sova

Sova je pegasta,
sova je vegasta,
vendar prekanjena,
lova je vajena.

Leta poševno,
leta visoko,
kakor je treba,
kakor je treba,
samoumevno,
krtli široko,
mogočno, pohlevno,
kakor je treba,
kakor je treba.

O dedku Mrazu

Snežinke

Ko zapal je sneg,
Nini je dejala:
— Očka, tja na breg
mokica je pala.

Bolje, da sladkorček
bi na breg zapal!
Janezek sosedov
bi mi ga nabral.

To bi se sladkala! —
in je umolknila,
skozi okno drobni
rokci pomolila.

Nini sladkosneda
je snežinko ujela,
pa se raztopila
zvezdica je bela.

Le kaj mala
Nini sanja,
da obrazek
ji žari.
Pa se prebudi
iz spanja
in kot ptiček
zažoli:
»Videla sem
dedka Mraza,«
(res, njegov
prihaja čas!)
»Čez Pokljuko
in Mežakljo
pride skoro
k meni vas.
V belem gozdu
se ustavi
danes je
in se spočil.
Očka, saj si
zadnjič pravil,
da darila
tam je skril.
Z njim je
prisopihal Veter,
Boru kučmo
razcefral,
Veter,
nagajiv kot Peter,
ki mi kepo
je zagnal.
O kako
se je razjezil
stari, krivi
očka Bor
in je v nagli
hudi jezi
rekel Vetru,
da je nor.

Se bi čul jih
godec Veter,
še bi slišal,
da je nor,
nagajivec
kakor Peter,
še bi hud
bil očka Bor,
a je zagledal
dedka Mraza,
se veselo
zasmejal,
jeza naglo
mu z obraza
je splahnela
v lep pozdrav.
In nastalo
je veselje,
Mesec splezal
je z neba
in našteval
dedku želje
kot da bral
bi mi iz srca.
Dedek vse
je v zvezek pisal:
Auto, punčko ...
Kaj! Se več?
in se zraven
malo kisal,
godrnjal,
da je preveč;
toliko
ne more nesti,
ker je revež
siv in star ...

»Nehaj, dedek,
prazne plesti,
Mesec dal
mu je denar:
»Vse boš kupil
v trgovini,
kar otroci
si želijo,
kar želi si
mala Nini,
sem izpolnil
boš želje.
Glej, posodim ti
kočijo,
dve imam
tam vrh neba,
zvezde se
na njih blestijo,
da popelješ
se z gora ...«
»No,« mi pravi
mala Nini.
»Kaj porečeš,
očka moj?
Skoro dedek
bo v dolini,
morda že
celo noč.«
»Že mogoče,
moja Nini,
saj bi tudi
očka rad,
le da v gozdu
na strmini
dedek ne zgrmi
v prepad.«

Zimska zgodbica

Zaskrbljen
je oče Bor.
Zima je,
a plašča nima.
Z nejevoljo
v mrazu kima
in snežinke
kliče v zbor:
»Ne mudite se,
snežinke!
Urno z delom
pohitite,
topla oblačila
stkite
in oblecite
mi sinke,
bore moje,
hčerke smreke,
burja nosi
mraz s poseke.
Meni kožuh
ustrojite,
z bisernino
ga pošijte,
s srebrnino
ga posujte,
glavo s kučmo
mi pokrijte,
topel škorenj
mi obujte,
da mi bo gorko
v nogi,
star sem,
zebe me hudó.
»Ne skrbite,
oče Bor!
Koj se bomo
zavrteli;
urno z delom
pohitite,
da vsem tkalkam
bomo vzor.

Prejo že nebo
je spredlo,
statve je
napela Zima,
revež, kdor
zdaj plašča nima,
tega še hudo
bo zeblo.
A za vas
me poskrbimo,
stkemo
toplo oblačilo,
okrašeno
z bisernino
in posuto
s srebrnino
in v bogata
oblačila
vam oblečemo
vse sinke,
hčerke vse
in uso družino,
pridne tkalke
smo snežinke.«
In so tkale,
urno tkale,
v belem kolu
se vrtele
pridne tkalke,
tkalke male.
Ko na tla
so trudne sele,
gozd blestel
je v srebrnini,
oče Bor se grel
v kožuhu
in zadremal
zadovoljen,
kakor da bi
ležal v puho.

Poprsni kip Josipa Plemelja na Bledu.

Matematika mu je bila življenska potreba in umetniški užitek

Bil je sin majhnega naroda, kateremu zgodovina ni bila naklonjena. Samo zaradi svoje izredne nadarjenosti se je lahko prebil v vrh svetovne znanosti. Toda kjerkoli po svetu je prof. doktor JOSIP PLEMELJ delal, ga je nekaj vlekel nazaj v domovino. Vedel je, da je takratna Ljubljana majhna, da ima poleg velikih duhov tudi vse lastnosti podeželske ozkosrčnosti. Dobro je vedel, da bo imel velike težave v svojem strokovnem razvoju, da bodo tudi njegovi stiki s svetom ovirani in da bo v mnogočem strokovno osamljen. Kljub temu se je vrnil domov in začel z vso vnemo delati na ljubljanski univerzi. Ustvarjati vzgojno središče za razvoj matematike in drugih eksaktnih znanosti, enega izmed temeljev za prihodnjo kulturno, znanstveno in družbeno rast slovenskega naroda.

In vendar se med svetovnimi avtorji celo sovjetski in ameriški strinjajo v oceni, da je bil Slovenec Josip Plemelj — eden izmed matematičnih velikanov polpretekle dobe in da je njegovo mesto v zgodovini svetovne matematike več kot zagotovljeno.

Dr. Plemelj je svojo bogato dediščino domovini trikrat daroval. Iz tujine ji je prinesel slavo velikega imena, za vrnitvijo v ozki slovenski svet ji je žrtvoval svoj nadaljnji razvoj, kot profesor ljubljanske univerze je razdaljal svoje znanje številnim generacijam slovenskih matematikov, fizikov, in tehnikov. Svoj pedagoški opus je ohranil v svojih učencih in v treh knjigah, ki so izšle v zadnjem desetletju. Za izjemne dosežke je prejel naslednja priznanja:

- nagrado znanstvenega društva Kneza Jablanovskega (leta 1911),
- nagradi Richarda Liebna (leta 1912),
- Prešernovo nagrado (leta 1954).

Od leta 1923 je bil dopisni član jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, od leta 1930 dopisni član srbske akademije nauka, od leta 1938 član slovenske akademije znanosti in umetnosti. Od leta 1954 je bil za svoj plodovit opus imenovan za dopisnega člana Bavarske akademije znanosti in umetnosti.

STOTA OBLETNICA ROJSTVA GENIALNEGA MATEMATIKA

Če se je rodil pred sto leti, ali natančneje 11. decembra 1873 na Bledu ter umrl šele pred šestimi leti, pomeni, da je živel silno dolgo. Deloval je skoraj v dveh človekovih dobah, zaradi česar je bil kot genij s svojimi pogledi nujno v starem obdobju nov in v novem za svoja sorazmerja že star. Je mar iz tega izvirala zanj ob vsej veličini tudi neka osebna tragika? Življenska pot ga je po končani gimnaziji v Ljubljani vodila naprej na Dunaj. Tam mu je profesor Escherich že v prvem letu povedal, da pride zanj v poštev samo akademska kariera. Saj je že kot gimnazijec sam predelal večino snovi, ki se sicer predava na univerzi. Že zgodaj je veljal med svojimi kolegi in profesorji za avtoriteto v matematiki. Študije je nadaljeval v Berlinu in Göttingenu, kjer je bilo v tistem času glavno matematično središče. V Heidelbergu so bili zbrani tedaj Lindelöf, Hermann Weyle, Saltikov, Sommerfeld ter drugi in v tej družbi matematičnih veličin, je bil Plemelj eden najboljših.

Ustvarjalni vrh je dosegel pri svojih odkritjih v teoriji diferencialnih in integralnih enačb, v teoriji potenciala in v funkcijski enačbi. Najpomembnejša med njimi je rešitev Riemannovega problema. To Plemljevo delo predstavlja uspešen in eleganten zaključek mnogih tedanjih ma-

tematikov, ki so dotlej skoraj petdeset let zaman naskakovali ta trdovratni oreh. Sredstva, s katerimi je nalogo rešil, soje na začetku nove, plodne teorije singularnih integralnih enačb. V teh sredstvih si je postavil tudi povsem matematični spomenik — PLEMLJEVI FORMULI.

Leta 1902 je prof. Plemelj postal privatni docent za matematiko na dunajski filozofski fakulteti, pet let pozneje pa izredni profesor. V letu 1908 prevzame mesto rednega profesorja matematike na filozofski fakulteti v Černovicah. Po prvi svetovni vojni je bil dr. prof. Plemelj imenovan za prvega rektorja slovenske univerze v Ljubljani. Imenovanje na visoko mesto gotovo ni bilo slučajno.

IZJEMEN SPOMIN

Profesor Plemelj je na vseh predavanjih govoril na pamet, ne da bi bral. Za sama predavanja se pisмено sploh ni pripravljaj, ampak se je vedno pred začetkom sam v sebi zamislil predhodno temo. Ničesar ni imel na papirju, vse le v glavi. Mnogo let pozneje je na podlagi zapiskov, ki so jih delali nekateri slušatelji, izdal tri knjige z gradivom teh predavanj.

Plemljeva dela so pisana z izredno natančnostjo, nobena beseda ni odveč. Težko bi bilo spremeniti kak stavek ali ga postaviti drugam, ne da bi se pri tem podrla vsa ostroumna zgradba. Tej oblikovani dovršenosti ustreza tudi matematična vsebina. Do potankosti je poznal tudi druga vodilna matematična dela, zlasti iz prejšnjih časov. Bil je odličen predavatelj. Vsako stvar je znal napraviti izredno preprosto. Profesor Plemelj je vedno stremel za tem, da bi s čim manjšim številom prijemov — čimveč dosegel, t. j. prodrl v bistvo oziroma jedro problema. Skratka, bil je racionalist.

Nad svojim življenjem v znanosti, je bil kljub izjemnim dosežkom, vendarle rahlo razočaran. Neugodne razvojne možnosti v stari Jugoslaviji in pomanjkanje kreditov za razvojno delo na eni, po drugi strani pa odmaknjenost od evropskih matematičnih tokov, so gotovo doprinesli grenko kapljo pelina v življenje našega velikega znanstvenika.

BIL JE GENIJ IN PREDVSEM ČLOVEK

S preprostim človekom je znal enako govoriti kot s kom, ki je bil visoko na družbeni lestvici. Akademskih in častnih naslovov ponavadi sploh ni uporabljal. Vsak je bil zanj najprej človek. Bil je sicer skromen tudi sam, vendar se ni sramoval priznati, da se zaveda nadpovprečne matematične ravni. Iz tega pa nikoli ni koval nobene prevzetnosti.

Po prihodu v Ljubljano se je zavedal, da ne bo mogel razviti svojih izjemnih talentov do maksimuma. Vabilo graške univerze, naj bi prišel tja, je kategorično odbil. Kljub neugodnim pogojem pa ni ukrenil ničesar, da bi bilo drugače. Bil je zaveden rodoljub, svojega prepričanja ni skrival.

Profesor Plemelj ni bil človek, ki bi nastopal z avtoriteto. Predaval je preprosto, razumljivo, brez vseh odvečnih besed. Čeprav je imel zelo rad naravo in planinstvo, ni načrtno gojil nobenega športa. Bil je neverjetno telesno krepak vse do pozne starosti. V starosti osemdesetih let se je še podal na Triglav, kar mu je predstavljalo posebno zadoščenje in spodbudo.

Grdobije so ga vselej bolele. Sovražil je tudi formalno administrativne ukrepe in poslovni red. Do tehničnega napredka je bil včasih nezaupljiv. Obžaloval je, da ne razume tehničnih novosti, radia in televizije, skratka da je za marsikaj že prestar. Znana je bila tudi njegova krilatica, v kateri je hotel povedati primer za razliko med besedicami — potrebovati in rabiti: »Inženir, ki matematike ne zna, je nikoli ne potrebuje. Če pa jo zna, jo pogosto rabi.«

Poleg matematike se je zanimal tudi za fiziko, biologijo in botaniko, nasprotno pa je imel do filozofije skoraj negativno razmerje. Svetovno nazorsko je bil naravoslovec, v tem smislu, da je človeka pojmoval kot del narave.

Z DEVETINOSEMDESETIMI LETI JE NAPISAL KNJIGO

Vse to, kar je bistvenega prof. dr. Plemelj dosegal, je dosegel v desetih letih ustvarjanja, do štiridesetega leta starosti. Potem je prišla prva svetovna vojna, ki ga je močno odtrgala od dela. Po vojni je ustanovil v okviru univerze matematični inštitut. Prišel je v ozke domače razmere, znanstveno je bil od sveta izoliran. Tako, da je raziskovalno poslej zelo malo delal. Z devetinoosemdesetimi leti je napisal knjigo, ki je hkrati v angleščini prevedena v New Yorku, Londonu in Sydneyu. Plemljevo življensko delo nosi naslov PROBLEMS IN THE SENSE OF RIEMANN AND KLEIN. »Plemljeva knjiga predstavlja fantastično delo« navaja v recenziji dr. J. R. M. RADOK iz New Yorka, »čeprav je v njej prof. dr. Plemelj samo obnovil svoje že pred petdesetimi leti dosežene, a zatem zakopane ugotovitve.«

— »BLED, TA PODOBA RAJA« — ZIBELKA SVETOVNO PRIZNANEGA MATEMATIKA

Bled je bil dr. Plemlju nadvse pri srcu. Skrbelo ga je zlasti jezero. Ob vsakem pogovoru je zato načel vprašanje sanacije jezera z natega, ki bi šla v Savo. Ko so se pojavile plastične cevi večjega premera, mu je ta varianta sploh postala zanimiva. Tudi na blejski grad je veliko hodil in se zanimal, kako ga bodo restavrirali. Zadnja leta je vse bolj ostajal doma. Še vse do konca je bral Gaussova dela v latinskem izvirniku in občudoval njegovo precizno izražanje.

»Vse stvari sem začel že pozabljati,« je včasih dejal, »samo predavanja so mi ostala v glavi, kot da bi bila v posebni skatlici.« Zato je v visoki starosti lahko napisal v izredno kratkem času tri obsežne knjige svojih predavanj. Ko je knjigo že napisal, je večkrat dejal: »Star človek se najraje ozira v življenje nazaj, saj mi misel na prihodnost ničesar več ne obeta.«

ODMEVNOST PLEMLJEVEGA OPUSA IZ SOVJETSKE ZVEZE

Prav te dni (prva polovica decembra '73) slavimo stoletnico rojstva slovenskega rektorja matematike Josipa Plemlja. Dva sovjetska matematika, člana matematičnega inštituta akademije znanosti gruzinske SSR v TBILISIJU, doktorja znanosti N. P. VEKUA in B. V. HVEDELIDZE citirata naslednje: »Delo in izsledki dr. prof. Josipa Plemlja so namreč našli zelo ugodna tla, v smislu uporabe, razvoja in izpopolnitve, zlasti v sovjetski matematični šoli. Konkretno prav uporaba nekaterih Plemljevih izsledkov v TEORIJI SINGULARNIH INTEGRALNIH ENAČB IN ROBNIH NALOG LINEARNE KONJUGIRANOSTI. Plemljevi razpravi, ki sta že l. 1908 izšli, sta nam v veliki meri pomagali omogočiti zgoraj omenjene teoreme.«

Prof. dr. Plemelj, prvi rektor slovenske univerze je umrl 22. maja 1967 v Ljubljani. Univerza je imela v njem znanstvenika svetovnega slovesa. S svojo intelektualno potenco je daleč presegal svoj čas in okolje, v katerem je živel.

V globeli, po kateri se je vijugala trda in prašna cesta, je odmevalo od hudega pokanja, da je podhrtevalo ozračje. Med regljanjem strojničnih rafalov, ki so se zlivali v nepretrgano bučanje, so sekale tudi eksplozije granat in detonacije min. Na senčnih krajih je bila še kaka zaplata umazanega snega, po sončnih rebreh pa so rumenele trobentice.

Na robu gozda je že drugi dan ležala partizanska brigada, na moč začudena zaradi občutnih sovražnikovih sil in njihove bojne upornosti. Namesto predaje ali vsaj mirnega odhoda, so se Nemci tolkli trmasto, kot bi bil šele začetek, a ne konec vojne, ki ga je bilo treba pričakovati morda že ta ali prihodnji teden ali mesec.

Kot bi odrezal je pokanje prenehalo. Tedaj se je brigada zakadila izza drevja in potisnila Nemce iz doline. Njen juriš je bil tako nagel, da so ob cesti dobili tri, štiri ranjence, ki so plaho in proseče zrl v zmagovalce z rdečimi zvezdami na kapah.

Poročnik Milan se je s skupino tovarišev ustavil in bolj zase kot za ostale ugotavljal:

»Velika je bila naglica, ko so tu pustili te reveže! Vedno so jih odnesli pravočasno!«

Obrnil se je in najbližjim bolničarjem ukazal:

»Obvežite jih in jim pomagajte!«

Kurirju pa je pokazal na orožje, ki je ležalo ob ranjenih in nebolgjenih vojaki, katerih oči so se zdaj že umirjale.

Milanu se je mudilo z ostalimi. Zlasti se mu je mudilo zato, ker je po dolgih dveh letih potikanja in bojevanja drugod, končno prišel v bližino doma. Veliko pričakovanje, da bo predrzne, ohole in nepremagljive Hitlerjeve vojske videl teči in izgubljati vojno v domačem kraju, je bilo končno izpolnjeno!

V tem se je izza grmovja pokazala skupina uniformiranih postav, katerih ena je na dolgi palici nosila precejšnjo belo rjuho.

»Previdno!« je za vsak primer vzkliknil Milan, a je bilo odveč.

Tisti z belo rjuho na palici se je sam odtrgal od skupine, ostali pa so se ustavili nekaj sto metrov stran.

Brigadirji so radovedno pričakovali prostovoljnega parlamentarca. Ta je sporočal:

»Enajst nas je! Imamo puške, eno strojnico, dve pištoli in oficirja-gestapovca, ki bi ga radi predali vam!«

Partizani so debelo, a hkrati vznemirjeno-veselo gledali in poslušali parlamentarca, potem pa je Milan pomignil, naj se prostovoljni ujetniki z oficirjem pomaknejo bliže. Končno je Milan doživel tudi ponižanje Hitlerjevega oficirja, ki je trmasto zrl v skupino zmagovitih partizanov.

Stiska povsod preganjanih preganjavcev je bila zdaj usodno velika.

»Tu ga imate in sodite mu! Ta je pretil veliko vaše in tudi naše krvi!« je rekel parlamentarec. »Nam boste potem dali svobodo ali pa naj stopimo v vaše vrste?!«

Potisnili so naprej rdečelasega in krepkega oficirja, ki je zvezanih rok, a s pokončno glavo stal pred njimi.

Milan se je o tem posvetoval s tovariši in potem odsekal:

»Ko ste ga že zgrabili, ga tudi kaznujte sami. Saj mi vendar nismo rabljivi!« Ta odločitev je enajstoroico zmedla, da nekaj hipov ni vedela, kaj bi. Milan je moral ponoviti prejšnje besede.

Že je kazalo, da iz tega ne bo nič, ko so jih partizani na to skoraj prisilili:

»Če tega ne storite sami, boste postali naši ujetniki!«

To je zaleglo. Spogledali so se in trije so trmaste oficirja odgnali med grmovje.

Tam je bilo najprej slišati hripav »Heil Hitler!« potem pa dva odsekana strela...

Bolničar je medtem sporočil, da so nemški ranjenci obvezani, da je eden že podlegel, in vpraševal, kaj naj naredi s preživlimi.

Milan je naglo razmišljal, potem pa spet obrnjen k Nemcem, odločil:

»Tako! Gestapovca ste kaznovali, zdaj pa poskrbite še za vaše ranjene vojake in pojdite kamor vas je volja! Brez orožja!«

Prostovoljni ujetniki so se začudeno spogledovali, oddali še opaske in nekaj drugih vojaških drobnarij — ter odšli. Čutarice so jim pustili.

Čez nekaj minut je majhna kolonica s tremi ranjenci na zasilnih nosilih zginila za ovinkom, nad njimi pa je v pomladanskem vetru frfotala bela rjuha, potem pa je zmanjkala še ta...

Tudi Milana je zmedel ta dogodek, čeravno tega ni kazal. Zdaj so krenili naprej in prav v smeri, kjer je bil njegov dom in v njem mama s sestro Slavko! Če je vse to še? Kdo ve, kaj se jima je lahko zgodilo od tedaj, ko je dobil zadnje sporočilo, da sta sicer še doma, da tudi hiša še stoji, a da ju belogardisti, ki so se ustrdili v sosednji vasi, dostikrat nadlegujejo.

Zdaj so že prišli med grmičevje, kjer mu je bila znana vsaka steza, vsak grm, vsaka skala. Ni vedel natanko, če je to res ali so le sanje. A imel je občutek, da ga pozdravlja vsako drevo, da ga pozdravlja ptičje žvrgolenje, da še potoček ob cesti šumlja živahnejše, kot nekda. In mama! Ta gotovo čuti, da je blizu! Saj mame vedno vedo, če je njihova kri na poti k nji in že od daleč čutijo utripe src otrok, ki jih dolgo ni čutila ob sebi!

Do doma je bilo še kake četrt ure, ko se je brigada ustavila. Milan je skočil v štab!

»Tu blizu sem doma! Preden bo brigada spet na nogah, bom nazaj! Dve leti je že minilo...!«

V štabu mu niso branili, le komandant je bolj zaradi lepšega kot zares rekel:

Andrej Kokot

Smrt besede I

*Jezik je onemel, skrhan
se opoteka po svoji votlini.
Kljub temu prosiče tole na steno povelja
in čaka grmado novih besed,
da jih zloži v nožnico svoje ostrine.
Toda zaloga je pošla,
le veter še nosi razstresene zloge
po polju in se ne spušča
v pogovor onemelega jutra.*

Smrt besede II

*Moja beseda je obležala
ob zidu sovraštva.
Nad njo se razlega sinfonija
neizrečene ljubezni
in obupa nad tujimi zvoki,
ki so ubili njeno dobroto.*

*Nekdo je zaznal
to melanholijo smrti
in se sklonil nad molk
ob nesrečnem trenutku.*

*Odšel je z jeklenim obrazom.
V stenah njegovih zenic
pa je votlo zapelo,
je votlo zapelo.*

Andrej Kokot

Umik v tišino

*Beseda je trudna
in ne zmore več boja
s svojo roko, ki se krči
v pest.
Ne zmore krotiti
razžaljenih čustev,
žejnih pravice in sitih prezira.*

*Ne, ne zmore več,
njeno poslanstvo
je dokončano. Umika se v svet
nedorečenih besed,
umika v svojo brezmejno zavetje
tišine, v struge krvi,
kjer je dom njene nepremagljive zvestobe.*

Zadoščenje

*Jutri je nebo lahko temno.
Sluteče skrbi bodo odveč.
V meni zlata dejanja brste
in še rja se bo razžrla v prah.*

*Le zeleni volk bo počasi
zasenčil moje rumeno svetlobo.*

»Le pojdi in tudi v mojem imenu objemi mater! Samo pazi se!«

Čeravno je bilo mirno in tiho ter je bil videz, ko da je vojna že davno minila, čemur je pripomoglo ptičje petje in prijetno sonce, je povabil s seboj še kurirja Petra. V naslednjem hipu pa se je premislil, sam je hotel priti do doma in mimogrede spet uživati sladkosti prijaznega obličja okolice — in odšel je sam! Očistil je obleko, očistil škornje, popravil titovko, pogladil »Red za hrabrost« in sramežljivo-ponosno podrgnil še poročniške našitke, da bo pred mamom in sestro stopil tako, kot je včasih bral v knjigah, kot je govorila pesem: »... vrgel bo titovko v zrak in stopil čez njen bo prag!«

Hodil je hitro, ne da bi to čutil in vedel. Le še slab kilometer in prijel bo za domačo kljuko!

»Sta še doma? Je hiša še cela? Domači belčki me poznajo, da niso naredili kaj hudega! A pokazal jim bom!«

Toda — kaj bo koristilo, če ju več ne bo?! Vendar, saj sta! Čutim, da sta še doma! Sicer bi mi že kdo sporočil!«

Hitel je dalje, mislil in gledal! Vse je še bilo kot pred leti, le nekaj smrečja ob cesti ni raslo več. Posekali so ga, da oni, partizani ne bi tam mogli postavljati zased!

Pred njim se je dvignil zadnji hribček, okoli katerega je bila speljana cesta. To je bilo zanj predaleč. Pognal se je z nje in se zagrizel v hrib. Zadihan je prišel na greben in tedaj zagledal rdeč krov rodne hiše. Iz dimnika se je celo kadilo! Hiša je obljudena! Doma sta! Ustavil se je, kajti stisnilo ga je v vsej notranjosti! V očeh se mu je zameglilo in ne da bi vedel, so mu po licih spolzele solze, ki so jih požirala mahovnata tla. Ah, ta dišeči mah, ta zrak, ta pogled! Tudi zaradi teh solz je hotel biti sam in nehote se je ozrl okoli sebe, če ga ni kdo opazoval. A bil je sam na grebenu, s katerega bi zdaj rad poletel kakor ptica in se ustavil šele v maminem naročju... Stopil je naprej po grebenu in se spet ustavil!

»Kaj se ni pred hišo pokazala materina postava? Da, poznam jo, samo če vidim njen obris!«

Hotel ji je že zavpiti, a se je zadnji trenutek premagal in skočil dalje...

Še nekaj dreves in grmovja potem bo na dvorišče lahko že vrgel kamen. Kakor bi zlezle iz tal, so tik pred njim zdaj zrasle postave oboroženih mož! Mož v sivih uniformah! Le nekaj korakov ga loči od cevi, ki poželjuje zijajo vanj!

»Belčki!« ga je prešinilo, k ie med njimi spoznal nekdanjega sošolca!

Vse je uganil v hipu, v naslednjem pa že skočil nazaj! Vmes je grabil po brzostrelki, a v tem je že počilo!

Milan je zastokal, kleknil in obležal! Negiben, s pogledom uprtim proti domu!

Radovedna ženska pred hišo je tedaj zastokala, kot bi zadeli njo samo! Iz hiše je zaradi poka pritekla še Slavka — in obe sta opazovali v tisto smer!

Nič! Vrnili sta se v hišo! Saj bo vsak hip vojne konec in zdaj se res ne more zgoditi nič več presenetljivega! Ali pa?

V veži so zaropotali koraki! Brez trkanja je nekdo odrinil vrata in v hišo so se zvrstili belčki: Nekaj jih je ostalo pod okni. Prvi, Milanov sošolec je pred materine oči potisnil oficirsko bluzo s poročniškimi našivki in z »Redom za hrabrost« na prsih. Blizu tam je bilo tudi nekaj krvavih madežev. »Zdaj smo ga, vašega bandita!« je revsnil sošolec in vrgel bluzo na mizo.

Mama je molče odkimavala z glavo in ni hotela verjeti! Ze večkrat so jo strašili s sinovo smrtjo, pa nikoli ni nasedla! Tudi zdaj ne bo. A belček se je zarežal in siknil:

»Pojdi na hribček, če ne verjameš!... Zdaj pa pijake za pogrebščino!«

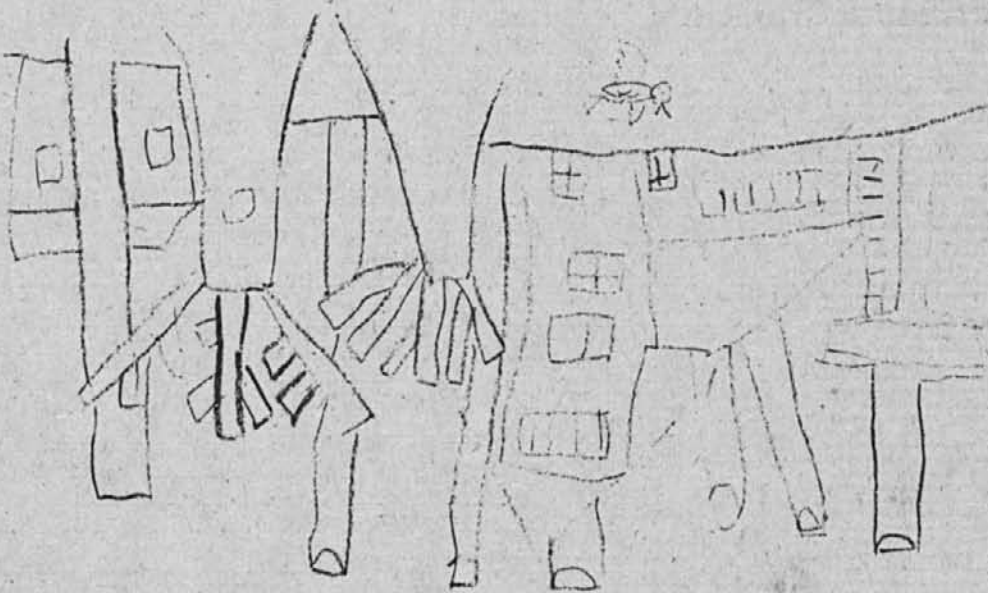
Mama se je pognala ven in hitela v hrib, belčki pa so si sami »postregli« in pili žganje iz vinskih kozarcev. Iz hiše se je hotela zmuzniti tudi Slavka, a te niso pustili. Že okajeni suroveži so jo potisnili v stransko sobico in segli po njenem telesu...

Ko so se pijane postave spet zvrstile iz hiše, se je iz oken kmalu začelo kaditi. Hišo je najprej objel dim, potem so jo obližnili plameni!

Tedaj je iz gozda sém zaropotalo! Belčki beže in padajo, nekateri dvigajo roke, goreča hiša pa povzroča trušč in vročino. Izza drevja so se vsuli Milanovi partizani...

Ob Milanu pa že kleči mama, gleda sinove steklene in še vedno sinjelepe oči, ki so obrnjene natanko proti domu. Skloni se nadenj, ga še enkrat poljubi in objame, nakar mu z drhtečimi rokami zatisne oči, ki so bile vedno tako zelo podobne njenim...

Iz njenih pa ni solza, kajti prevelika je njena bolečina.

Milan Pintarič, 2. r. posebne osnovne šole Jesenice

Benjamin Gracer

Padec

Nekega dne
padeš na kolena
med koordinate sveta

(Človek in svet
se pokrijeja
na ničli)

In takrat ne pomaga več:
noben bog
nobena misel
nobena resnica
nobena igra
in nobena laž...

Takrat postaneš čisto gol:
in sonce te napravi tako prosojnega
da lahko gledaš svoj skelet
in noč te napravi tako težkega
da začutiš svojo smrt...

Prodajalka

ŽELITE
je vprašala —
s pogledom:
da me je jutranja zarja obsijala...

V njenih očeh je bil ON

Iz ust
(zrel in polnih
kot sadež obran)
ji je vzhajal smehljaj —
spokojen in udan...

V njem je bil ON

PISMO
sam tiho poprosil
(da bi je ne vzdramil
iz sončnih sanj)
V gibih rok
je imela dobroto
da sem onemel...
in ko se je sklonila k policam
so bili njeni boki zibel

V njih je bil ON

... in tebi sem
ljuba
tisti dan
napisal najlepše pismo...

Pot do nje

Če je v ženski naturi kaj kačjega,
potem je v moški zagotovo nekaj
prašičjega...

1.
ZAIDEŠ
in nikjer ni steze
ki pelje
do njenega studenca...

ŽEJEN SI IN BOLAN
in kdo bi vedel
kalikokrat si že
umil obraz
v obpotnih koritih:
da bi ne skalil dna
v sončnem izviru
njene lepote...
še upaš
da boš nekoč v njem
zagledal sebe...

2.
O kako težko pride
MOŠKI DO ŽENSKÉ
skozi temen gozd pohote...

VOLČJE GORE MESA
mora osvojiti
in krvave stopinje ostajajo za njim —
kadar hoče z dušo ljubiti

Andrej Kokot

In risal bi

In risal bi sonce
in konje v oblakih
in brezskrbne otroke.

Ah, pel bi pesem majske noči
in zavriskal v dolino veselja.

Joj, to bi bil svet,
svet brez ljudi v čeladah,
poln nerojenih otrok...

In pel bi in vriskal,
če rože v poljani
davi ne bi nekdo pohodil.

Zimska

Nekje pa je sonce,
je lep večer,
pesmi ljubezni pojo...

Moje drevo pa je prazno,
ptice so v drugo zavetje odšle.
Sam sem s svojo sivino.
Še nedolžni srnjak
je obležal ob robu za njivo.

Nekje pa pesmi pojo...

A. Mežan

Vsak večer

Vsak večer
pritisneš uho
na blazino
in zapreš oči.

Pa ne zato
ker se hočeš
na nekaj
skoncentrirati!

Samo zato,
da ne bi ne slišal
ne videl, ničesar več
kar pride od zunaj
k tebi.

Najraje
bi imel glavo
čim lažjo
in čim bolj
prazno.

Dominik Majetič

Ekskurzija

Nedolžna ekskurzija
smeha in dekleta
in lepa in
tramvajeve trin trin

In dekleta in lepa
in vzbočene prsi
med njimi in
bokov sprehod po
rebrastem taktu
v zeleni nasad...

Sred mrtvega sveta

Sred belega sveta
je padel mrtvi dan.
Joj, megleni dan
neskončnega veselja.
Pokaži belo grud
prenežna golobica!

Sred mrtvega sveta
je padla
mrtva pesem
na dno
mrtvega gorja.

Obžalujem

Obžalujem dekle ker ima
tvoj pes grd falos

Pijem žganico medico
ob uri prebujanja sokov

sokovi v očeh
sokovi v sokovih
sokovi ujetja
sokovi razbitja
sokovi sokov

pojem poješ poje
vsi pojemo
vsi upamo

lovim loviš lovi
vsi lovimo

lovec lovi
srna beži
v naročje
iz naročja
v pozabo
v nepozabo
v pregib
v sonce
v mrak
in v polmrak

koprive lovijo
beli regrat

beli regrat lovi svoja
izgubljena semena

sonce lovi izgubljeni dan
izgubljeni dan lovi svojo noč

noč lovi dan lovi
vsi lovimo

Marjan Čufar

Z druge strani sonca

Poletje se usklaja s prašnim
mrkom solz na tvojem licu
in v tvojih vlaknih moči
se spreletavajo muhe ki pijejo
v ozkih srkih deželo prevrnjeno
od vetra pojočega v jadrh
in od dneva mežikajoči srepi
dogodki smrde v gnilih kolkih

tvoje ustne sem lovil tisti dan
ko so se oblačni krči neba
spreminjali v mavrico in je noč
skovikala dolgo in monotono

tvoje srce sem jedel z masnim
jezikom in tvoj ples mi je v očeh
migotal kot mreža zahodnih dni
a ti si skopnela z jesensko zmrzaljo.

Plamen ilovice

Sterj sveče ob razpadajočih listih
večera v zakajeni čumnati
strojenja časa in lepljenja puha
v prid starosti in belini voska
dlakocepne točke počrnele vode v
senci lastnega vala in tvoje oko
reže to prostranstvo in vitice
tvojih filtrov prijemajo prst
z žebli in s paro iz puhajočih nosnic
močnejši jezike vonja v izvir
z orlovsko senco v globini
in skale ožarjene z bledico in
mehkobo zemeljskih močvirij vise
kot kapniki posušene koruze z
obrobij talečih se mavric

tvoji grebeni so drseči prod
v koritih dežnice in mahovnata
slemena in spolzko stopnišče
zakaj v skokih tvojega glasu je
moč videti rastoči plevel in
rebra okamenelih listov v vlagi
in papirju ki se kot iztisnjen
zdriz tvojega mesa zrcalijo v
razpadajoči glavi človeških udorov
in oblaki materije iz ogledal lete
nad tvojo vest nesoč neurja
v svojih nedrih in svinec je
tvojih petero udov in gnijoči
klobuk gobe so tvoje kosti in
drseča voda z okenskih stekel
so tvoje begajoče misli ki jih
ne razume niti rastlina kaj šele
premikajoči se kupi bodoče mrhovine
plašeče se svojih oči ki jih noč
tolče ob debela črvivih smrek
da osipajo težke kožuhe iglic
v mirno podobo mesta v gladini
izsušene reke z zaraščenih
hribov se sproščajo težki prepiti
svaljki gozdov in z zasutimi
dolinami je svet raven in glej
črne glavice črvov že sesirjajo
tvojo kri in število njihovih členkov
ki je število dni med dvema
počitoma zglajuje vtise
iz tvojih možganov in tuje tvojih
skrbi raskavi prsti zelišč raztepavajo
po razstrgani goljavi ki vsrkava
studence lastnih žlez med stene
kristalov in med vrvi ki zopet
poletе proti vrhu iz lečastih jam
vlažne ilovice.

Leda Stocca

Vse

Vse
je prihajanje
in odhajanje
vožnja z vlakom
hoja na trg
pa v kino
na ples
v botnišnico
na ljubzenski sestanek
v knjigarno
v gledališče
v službo
na počitnice
v slaščičarno
na potep
v telovadnico
na poroko
k teti
domov
k vojakom
v trgovino
na sprehod
k frizerju
v knjižnico
na pogreb

Pričakovanja

1
Skozi tančico zaves
november ugaša
luči dreves.

Na želje neizpolnjene
mladih dni
sonce
z ledenim brezčutjem
strmi —
kakor tvoje oči.

2
Čemu strmiš
mrk, brez besed?
Zakaj molčiš
nem kakor led.
Zakaj ta hlad,
zakaj ta mraz,
ko rada
tvojo bi pomlad.

3
Daj mi
košček neba,
smeh tvojih oblakov,
zarjo tvojih ustnic,
ki vanje
s hrepenenjem strmim
vsa, prav vsa
v svetu pod teboj,
ti, ki si daleč,
ti, ki si visoko,
ti, ki sem v mislih
vselej s teboj.

4
Letnice na moji vrbi
so se podvojile.

Pomladni sok
le zate polje,
po mojih žilah.

Glej, mačice...
Te nežne mačice
bi rade te pobožale
po licih.

In tile listi?
Tile listi
znanilci
moje so pomladi,
ki nate čaka,
moj pojoči veter,
da bi razčesal
dolge mi lase
in s svojo srečo
srečo mi oplodil.